

Dr. Szőnyi Éva – nekrológ (1953. december 6. – 2024. november 1.)

Bubnó Katalin
bubno.katalin@oszk.hu
Magyar Könyvtárosok Egyesülete
Bibliográfiai Szekció
MNMKK OSZK Könyvtári Intézet
osztályvezető

„Gyermekkorom nagy részét és később a nyári szünidőket is családnunk badacsonyörsi régi házában töltöttem. A Balaton vizének csillogása s a régi házban a könyvespolcon a lexikonok, történeti enciklopédiák gerincén az aranyozás összecsengtek, egymással vetekedve ragyogták be életemet. Nos ezek a benyomások, ezek tereltek talán a kutató könyvtárosi pálya felé.”

A részlet a *Mindenki akadémia*¹ televíziós műsorból származik, amelyben Szőnyi Éva a Corvinus Egyetem történeti kutatókönyvtárát mutatta be. A műsor 2018. február 2-án került adásba az M5 csatornán.

Szőnyi Éva 1953. december 6-án született Budapesten, általános és középiskolai évei is ide kötődnek. Könyvtárosi tanulmányait a Ho Shi Minh Tanárképző Főiskolán és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte. 2002-ben a müncheni Bayerische Staatsbibliothek szakmai továbbképzésben és gyakorlati felkészítésben részesítette. Német középfokú nyelvvizsgával és angol szakfordítói képesítéssel rendelkezett. 2019-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájában szerzett doktori fokozatot *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának és Archívumának története* című értekezésének megvédésével.

1972–1988 között az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Nemzeti Bibliográfia Könyvek szerkesztőségének címléíró szerkesztője volt. 1988-tól 1994-ig csoportvezetői munkakört töltött be a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának Irodalomkutatási Osztályán. A könyvtárban 1989-ben bevezetett számítógépes fejlesztés keretében részt vett a könyvek online katalogizálását megvalósító munkafolyamatok kidolgozásában. 1994–2007 között a BCE Központi Könyvtár Állománygazdálkodási és Katalogizálási Osztályát irányította.

1972–1988 között az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Nemzeti Bibliográfia Könyvek szerkesztőségének címléíró szerkesztője volt. 1988-tól 1994-ig csoportvezetői munkakört töltött be a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának Irodalomkutatási Osztályán. A könyvtárban 1989-ben bevezetett számítógépes fejlesztés keretében részt vett a könyvek online katalogizálását megvalósító munkafolyamatok kidolgozásában. 1994–2007 között a BCE Központi Könyvtár Állománygazdálkodási és Katalogizálási Osztályát irányította.

Három évig (2004–2007) részt vett az ELTE BTK könyvtárszakos hallgatók oktatásában is. 2007 júniusától nyugdíjba vonulásáig, 2020-ig a BCE Központi Könyvtárának kutatókönyvtárát vezette. 2007 őszén a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára új egyetemi épületbe költözött, és itt nyithatta meg kapuit a BCE Történeti Kutatókönyvtár, amely a muzeális dokumentumok biztonságos őrzésén és tárolásán túl bemutató funkciót és egyben kutatási lehetőséget is kínál. A tudományos kutatóműhely gyakornokként fogadja az egyetemeken oktatott régikönyves mesterképzés hallgatóit is. Szőnyi Éva a gyakornokok kutatásszervezését, valamint a könyvtár munkatársainak publikációs tevékenységét közben tartotta. Szakmai munkájának egyaránt részét képezte a történeti kutatás, a legújabb szolgáltatások bemutatása, a tudományos publikálás, a konferenciarendezés és előadások tartása.

A *Mindenki akadémia*ja műsorából tudjuk, hogy Szőnyi Éva a Budapesti Corvinus Egyetem Könyvtára csakúgy, mint az Országos Széchényi Könyvtára második otthonaként tekintett. Gyakran látogatott vissza a nemzeti könyvtárba, ahol férje restaurátorként dolgozott. Kapcsolatukat azonban nem a könyvek iránti rajongásuknak, hanem másik közös szenvedélyüknek, a színháznak köszönheték.

Több szakmai tanulmányúton is részt vett Európában. Fogadta őt Bécsben az Österreichische Nationalbibliothek (1991), Párizsban a Bibliothèque Nationale de France és a Bibliothèque de l’Arsenal (1993), Drezdában a Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek, majd Weimarban a Herzogin Anna Amalia Bibliothek és Erfurtban a Bibliothek des Evangelischen Ministeriums im Augustinerkloster (2012).

1989-től bekapcsolódott a Magyar Szabványügyi Hivatal által szervezett, a nemzetközi ISBD (International Standard Bibliographic Description) bibliográfiai leírási szabványcsaládra alapozott, magyar szabályozást előkészítő szabványtárgyalásokba. Részt vett az MSZ 3424-12:1992 Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványokban megjelent részdokumentumok szabvány kidolgozásában, majd szerkesztő munkatársként dolgozott az elektronikus dokumentumok leírási szabályzatán (KSZ/2:2000 Bibliográfiai leírás. Elektronikus dokumentumok) és az ISBD/A-n alapuló régikönyves bibliográfiai leírási szabályzaton (KSZ/6:2009 Bibliográfiai leírás. Régi nyomtatványok).

2006-ban a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának intézményi képviselőjével bízták meg a MOKKA-R (Magyar Országos Közös Katalógus – Régi könyvek tagozata) szervezetében.

„Szőnyi Éva szakmai életére a magyar bibliográfia illusztris szereplői közül **Voit Krisztina, Szögi László, Kovács Ilona** és **Somkuti Gabriella** is hatással volt. Csakúgy mint mentorai, ő is azt érzi, kitárul előtte a világ, amikor belép egy könyvtárba. Ilyenkor újra és újra megbizonyosodik arról, hogy jó döntést hozott, amikor a kutató könyvtárosi pályát választotta.” (Részlet a *Mindenki akadémia*ja című televíziós műsorból.)

Számos publikációja jelent meg, és számtalan előadása hangzott el szakmai rendezvényeken, ám Szőnyi Éva szakmai életében fontos szerep jutott a szakmai egyesületi tevékenységnek is.

1986-ban lépett be a Magyar Könyvtárosok Egyesületébe, ahol az első években a Könyvtörténeti Bizottság, majd annak integrálódása után a Társadalomtudományi Szekció és 1992-től a Bibliográfiai Szekció tagja lett. **Ottovay László**² váratlan halála után, 2005-ben lett a Bibliográfiai Szekció elnöke, amely tisztséget 2023-ig látta el, ahol ezután titkárként folytatta tevékenységét.

Szekcióelnökként megannyi szakmai rendezvényt szervezett, amelyeken a könyvtártudomány és a tudományos élet más területein tevékenykedő neves kutatók és oktatók sora tartott előadást. A Bibliográfiai Szekció által elindított *Emlékezzünk jeles elődeinkre* című tematikus előadás-sorozat részeként nagyszabású emlékülésekre is sor került (2008-ban a Szentmihályi János-emlékülés, 2009-ben a Csontos János-emlékülés, 2015-ben Szabó Károly halálának 125. évfordulójáról emlékeztek meg a bibliográfusok). Az emlékülések szerkesztett anyagát rendszerint a *Nemzeti téka* sorozat tette közzé, így a még 2000-ben, **Nagy Anikó**³ által gondozott *Szentmihályi-emlékkötet* után 2014-ben a **Szőnyi Éva** által szerkesztett *Szinnyei és követői*, majd 2020-ban a *Szabó Károly-emlékkönyv* is megjelent.

A Bibliográfiai Szekció Szőnyi Éva vezetésével rendszeresen jelentkezett önálló szakmai programokkal az MKE központi rendezvényein, vándorgyűlésein és a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon. A szakmai találkozókát gyakran egészítette ki múzeumi vagy egyéb kulturális program a szekció tagjai számára.

Az MKE Bibliográfiai Szekciója a Helytörténeti Könyvtárosok Szervezetével (HKSZ) karöltve 2005-ben alapította a Kertész Gyula-emlékérmet⁴, amelyet a két szakmai szervezet adományoz minden évben egy-egy hosszú időn át eredményes helytörténeti és bibliográfiai munkásságot felmutató kutató és szolgáltató helytörténész, illetve bibliográfus számára. Szőnyi Éva a Bibliográfiai Szekció elnökeként az alapítástól fogva 2023-ig felelősségteljes munkát végzett e szakmai kuratóriumban. Őt magát több évtizedes gyakorló bibliográfusi tevékenysége és tudományos kutató könyvtárosi munkája, valamint a szekció keretein belül és azon túl is végzett jelentős közösségteremtő és -szervező tevékenysége tette méltóvá a Kertész Gyula-emlékéremre, amelyet 2024-ben megkapott. A díjat személyesen nem tudta átvenni, de kedves sorokban emlékezett meg annak történetéről és díjazottjairól, akiknek a sorához ő is csatlakozott.

Éva üdvözlőszavaiból idézem most a következőket:

„Amikor 2005 kora tavaszán Ottovay Laci korai, váratlan halálával magára maradt a szekció, néhai Vajda Erik⁵ tanácsára ügyvezető vezetőséggé alakultunk, s belőlem pedig ügyvezető elnök lett. E minőségemben vitt Veszprembe Mándli Gyula⁶ és Takács Béla⁷ a HKSZ kocsijával Praznovszky Mihályhoz,⁸ a Kertész Gyula-emlékérem ötletgazdájához. Ő akkoriban a Veszprém Megyei Könyvtár tudós, irodalomtörténész igazgatója volt. Az érem alapító okiratának aláírására azután az én napfényes, Dunára néző osztályvezetői szobámban kerítettünk sort.

Varázslatos helyismereti tanácsulást töltöttünk aztán Veszprémben, tihanyi hajókirándulással, amikor elsőként Bényei Miklós⁹ kapta a Kertész Gyula-emlékéremet.

A Bibliográfiai Szekció minden páros évben adja át az emlékéremet, és számomra rendkívül megtisztelő a névsor, akiknek 2006 és 2022 között a rangos szakmai kitüntetést átadhattam.”

Ezután Éva a névsort részletesen ismertette, és mindenkiről írt egy kedves mondatot, ami jelezte, hogy milyen bensőséges, szeretetteljes baráti viszony fűzte mindenkihez.

Szőnyi Éva 2024. november 1-én távozott közülünk.

Drága Éva! Fontosnak tartottad a fiatalabb generáció megnyerését is a bibliográfia ügyének. Ennek köszönhetően sokan barátunknak, mentorunknak tekinthettünk Téged, és megannyi emléket őrzünk Rólad mind bibliográfusként, kollégaként, mind pedig magánemberként.

Nagy türelemmel, de határozottsággal, órákon át tartó telefonbeszélgetések során vezetél be engem is a szakmai szervezeti élet tudnivalóiba, és emlékszem, milyen bőszén jegyzeteltem, hogy a rengeteg információ, amit átadtál a munkához, ne vesszen kárba. Sok anekdotát, történetet is meséltél, hogy közelebb hozd nekem azokat az embereket, akik megteremtették azt, amit a magyar bibliográfus világnak nevezhetünk a könyvtári modernizáció hőskorából. A magyar bibliográfusok világába engedél nekem bebocsátást azzal, hogy felkértél először a szekció titkárnak, majd biztattál, hogy legyek utódod az elnöki tiszt-ségben. Fontos volt Neked ez a szervezet, felelősséggel vezetted mind szakmailag, mind emberi oldalról, és azért különösen hálás vagyok, hogy fenntartottad a Debrecen–Budapest kétpólusú tengelyt, hiszen a szekció tagjainak zöme ebből a két városból érkezik.

Beszélgetéseink mindig a családi eseményekről is szóltak. Meséltél a gyermekeidről és az unokáidról, akiket nagy szeretettel gardíroztál. Kedvesen érdeklődtél az én családomról is. Nem ismertük egymás családját személyesen, de a kedves történetek, amiket megosztottunk beszélgetéseink során, közelebb hoztak egymáshoz bennünket emberileg, és ez is gyümölcsözően vitte előre a közös munkát.

Kedves Éva! Szeretettel búcsúzunk most Tőled! Kérünk, mosolyogj le ránk sokszor, segítsd munkánkat továbbra is kedves sugallataiddal, a Tőled származó emlékek felidézésével!

Nyugodj békében!

Lábjegyzet

¹ MTVA (2018) *Mindenki akadémija: Hogyan születik és gyarapodik egy könyvtár?* Nemzeti Audiovizuális Archívum. Elérhető: <https://nava.hu/id/3240451/> (Utolsó elérés: 2024.11.09.)

² Ottovay László (1942–2005) – a Győri Műszaki Főiskola Könyvtára egykori igazgatója, az OSZK főosztályvezetője.

³ Nagy Anikó (1941–) könyvtáros, az MKE főtitkára, az MKE Bibliográfiai Szekció elnöke, az OSZK Időszaki Kiadványok Bibliográfiája osztályának osztályvezetője.

⁴ Kertész Gyula-émlékérem. Elérhető: <https://mkehksz.wordpress.com/kertesz-gyula-emlekerem/> (Utolsó elérés dátuma: 2024.11.09.)

⁵ Vajda Erik (1930–2014) – a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke, az MKE Műszaki Könyvtáros Szekció alapító elnöke.

⁶ Mándli Gyula (1953–2013) – a váci Katona Lajos Városi Könyvtár nyugalmazott igazgatója.

⁷ Takács Béla (1959–2024) – a szolnoki Versegly Ferenc Könyvtár szakmai igazgatóhelyettese.

⁸ Praznovszky Mihály (1946–) magyar irodalomtörténész és muzeológus.

⁹ Bényei Miklós (1943–2023) magyar történész, helytörténész, könyvtáros, a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese, a Debreceni Egyetem címzetes egyetemi tanára.